USMENA MOLITVA U KRŠĆANSTVU

U »S. B.« preveden je i tiskan članak V. P. Lombardija o molitvi čuvstva. Tim člankom ugledni pisac poziva svećenike, da ne ostanu samo kod diskurzivne molitve (ignacijanske meditacije, a kamo li kod same usmene molitve. Neka se nauče mističnoj molitvi, molitvi čuvstva.

Nisam stručnjak za mistiku. Nemam dakle što ni dodati ni oduzeti pozivu uglednog pisca na tu mističnu molitvu.

Ali u jednoj stvari ipak smatram, da bi trebalo iznijeti malo jasnije stav, napose u liturgičnom časopisu. A to je pitanje usmene molitve.

Čitajući taj članak dobiva se barem dojam nekog poniženja i zapostavljanja usmene molitve.

Naslov III. 1. glasi (S. B. V 1, 41): Mlakost i jedino usmena molitva. Zatim slijedi pitanje: »Zašto tolikim dušama ne uspijeva ništa drugo osim usmene molitve? Usmena molitva jedini je način za onoga, koji se još nije oslobodio grijeha. A ako se čovjek nije oslobodio grijeha, onda je njegovo srce još uvijek privezano za zemlju... Da bi uspio samo malo pridići se sa zemlje, osjetit će potrebu za molitvama koje su drugi sastavili da svoje srce pomoću ovih formula uzdigne k Bogu.«

»Usmena molitva bit će jedina molitva onih, koji su još prilijepljeni za zemlju. Ona će biti jedina molitva za one koji Boga samo malo ljube. Oni (možda i među nama ima takvih) koji će imati teških grijeha ili možda samo lakih, ali zato lakomisleno i tvrdokorno prelaze preko njih, oni se ne smiju čuditi ako im uspijeva samo ovako moliti, ako su u stanju izgovarati samo ovakve formule...«

Doduše autor govori o »jedino« usmenoj moltvi. Ali ipak se nakon svega dobiva dojam, pa bio to i prividan dojam, da je ta usmena molitva nešto manjevrijedno, samo nešto za mlake, za prilijepljene za zemlju, za grešnike velikih grijeha ili barem grešnike svojevoljnih lakih grijeha, uopće onih, koji malo Boga ljube. To je jednostavno molitva onih najbližih na putu savršenstva. To je molitva za kljaste i hrome sa raskršća i trgova gradskih.

Autor nije morao tako misliti, ali se iz njegovih riječi dobiva takav dojam, makar i prividan dojam. No usmena

molitva ne zaslužuje ni taj prividan zaključak o malovrijednosti. Usmena je naime molitva vrhunac molitve, barem u kršćanstvu, u katoličkoj religiji.

PRVENSTVENA MOLITVA KRŠĆANSTVA

Čast svim duhovnim molitvama, bile to diskurzivne bile mistične i čuvstvene! Ali usmena je molitva u kršćanstvu podignuta na opsolutni vrhunac, od kojega nema višega. Ona je prvenstvena molitva kršćanstva.

Tu se ne radi o prvenstvu isusovačke ili benediktinske duhovnosti. Tu se radi o samoj biti katoličke religije i dogme. Najviša molitva u katoličkoj Crkvi ostaje žrtvena molitva svete mise — euharistijska molitva, kojom se pretvara kruh u tijelo Isusovo i vino u krv Isusovu, te tako žrtvuje naše vazmeno Janje gladio linguae, gladio verbi, kako bi rekli sv. Oci. Najviša molitva, koju je Krist dao Crkvi, nije dana u obliku razmatranja niti u obliku molitve čuvstava nego u obliku usmene molitve.

To je osnovna činjenica katoličke religije i katoličke molitvene prakse. Usmena molitva spada na samu bit kršćanstva. Za duhovnu bismo međutim molitvu mogli reći, da spada samo ad melius esse, a ne ad ipsum esse kršćanstva. Ona je akcidentalni dodatak kršćanstva bez kojega bi kršćanstvo moglo biti, dok bez usmene molitve ne može biti. Bez euharistije nema kršćanstva.

Ali usmena molitva ne sačinjava samo jezgru kršćanske žrtve. Crkva je pod vodstvom Duha svetoga zavila tu božansku jezgru i obukla cijelu u odijelo također usmene molitve. A ako hoćemo tačnije reći, sve službeno bogoslužje Crkve sastoji se od usmenih molitava. Kod svete mise samo na jednom mjestu nalažu rubrike, da se svećenik zadrži u kratkom razmatranju.

Bilo je doduše svetaca, koji su se kod služenja svete mise znali zanijeti — sv. Lovro Brindizijski služio je radi toga svetu misu, kažu, redovno dva sata, a nekada se to otegnulo na još mnogo dulje vrijeme, — ali to nije bila liturgija, nego njihova privatna pobožnost. Liturgija, kao takva, usmena je molitva.

No ta usmena molitva liturgije nije nešto novo. To je samo nastavak i plod velike tradicije. To je plod božanske tradicije. To je plod svetopisamske tradicije.

Da li sveto Pismo poznaje drugu molitvu osim usmene molitve? Znade se pozvati na sv. Pavla i na njegovu izreku: Molit ću se duhom, a molit ću se umom. No samo naivna egzegeza može to mjesto tumačiti o nekoj mentalnoj molitvi, bilo to razmatranje bilo to molitva čuvstva. Sveti Pavao govori o karizmama. Tako govori o karizmi, kad je netko darom Duha Svetoga primio milost da se moli u nepoznatom jeziku. Duhom Svetim je tada molio, dakako usmenu molitvu ili zapjevao kakav pobožni himan, također u nepoznatom jeziku. Ali njegov um kod toga nije znao, što zapravo moli niti što pjeva. Sveti Pavao međutim, želi, da moli darom Duha Svetoga, ali tako da njegov um znade i razumije, što moli ili što pjeva.

Kad god se dakle u sv. Pismu sastanemo s molitvom, susrećemo se samo s usmenom molitvom — čak i na nebesima, u knjizi Otkrivenja. Usmena molitva bila je molitva patrijarha, proroka. Usmena molitva bila je molitva pravednika Staroga i Novoga zavjeta. Usmena molitva bila je molitva svetih apostola. Usmena je molitva bila molitva B. D. Marije. Usmena je molitva bila molitva samoga prvog Učitelja molitve, samoga Isusa Krista.

A kad su apostoli tražili Isusa, da ih nauči moliti, nije sjeo da ih uči niti ignacijansku niti lombardijevsku metodu molitve. On ih je naučio moliti Oče nas. Oče naš je prototip božanske molitve. Usmena je molitva zato sa svake strane vrhunska molitva kršćanstva.

Proglasiti dakle usmenu molitvu, ma i izdaleka, manjevrijednom znači bacti ljagu na božansku stvarnost. To je pravo svetogrđe. Usmena molitva nije molitva samo mlakih duša, a još manje molitva duša priljepljenih uz zemlju, velikih grešnika ili svojevoljnolakih grešnika. Ona je molitva Crkve. Ona je molitva majke Marije. Ona je molitva Isusa Krista, Sina Božjega.

No zašto je baš usmena molitva prvenstvena i vrhunska molitva kršćanstva?

ODRAZ UTJELOVLJENJA

Usmena molitva prije svega odgovara kršćanstvu kao utjelovljenju utjelovljene Riječi Božje.

Verbum caro factum est. To je osnovna činjenica na kojoj stoji kršćanstvo. Bog se utjelovio. Bog je uzeo na sebe

ne samo dušu, nego i naše bijedno zemaljsko tijelo. On nije postao anđelom nego tjelesnim čovjekom. Ne zauze se za anđele, nego se zauze za potomke Abrahamove, kaže poslanica Hebrejima.

Time je tijelo dobilo neizrecivu ulogu u kršćanstvu.

Ali još više! Cijelo je kršćanstvo nastavak utjelovljenja Sina Božjega. Sin se Božji utjelovljuje u nama. Mi postajemo sve više tijelo njegovo. To je tajna Crkve. To je tajna Tijela, kojemu je Krist slavna Glava. Kršćanstvo je uzdignuće tjelesnog čovjeka na visinu Tijela Kristova. Ne samo dakle da je Riječ postala tijelom, nego i tijelo postaje Riječju. Bog je sišao u naše tjelesne nizine, da naše tjelesne nizine uzdigne do božanskih visina.

Ne shvaćamo li na prvi pogled, što to znači za našu usmenu, a to znači tjelesnu molitvu? Ona je molitva naše bijede. Ona je molitva poniznosti. Tu se priznajemo bijednim tjelesnim ljudima. Ne, nijesmo anđeli! Nijesmo čisti duhovi, da molimo anđeoskim jezicima. Mi smo tjelesni ljudi kao Onaj, koji je postao tijelom.

Ali dok tako priznajemo u poniznosti svoju tjelesnu bijedu, mi znamo, da je to tijelo kadro postati Riječju. Riječ vjere, koja odzvanja u našim usmenim molitvama, utjelovljenje je Riječi Božje u našim tjelesnim riječima. Ta Riječ diže našu tjelesnu bijedu u svoje božanske visine.

No time nam se nedaje odmah i drugi razlog, zašto je usmena molitva prvenstvena i vrhunska molitva kršćanstva.

MOLITVA VJERE

Kršćanska je naime molitva molitva vjere.

Moj pravednik živi od vjere! Cijeli kršćanski život proizvire iz vjere. Zato proizvire i kršćanska nada, kršćanska ljubav i svi osjećaji ili čuvstva, koja dolaze do izražaja u kršćanskoj molitvi. Vjera je temelj onoga, čemu se nadamo. Snagom vjere kršćanin juriša na Boga. Vjera, makar malena kao goruščino zrno, kadra je osvojiti svemoguću ruku Božju.

Svi zato osjećaji, koji dolaze do izražaja u kršćanskoj molitvi, obojeni su vjerom. Ti osjećaji, ta čuvstva, nijesu jednaka čuvstvima i osjećajima naravnog molitelja, recimo poganina, koji ne poznaje kršćanske vjere. Naša npr. ljubav prema Bogu nije ljubav naravnom Bogu, nego ljubav prema Bogu Abrahamovu, Izakovu i Jakobovu, prema Bogu Isusa

Krista, prema Ocu Isusa Krista, ljubav prema trojednome Bogu.

Kod kršćanske molitve nije zato dosta, da budu čuvstva, nego čuvstva, koja izlaze iz vjere, koja stoje na vjeri, koja žive iz vjere.

No što je vjera, kršćanska vjera, nego plod Božje riječi? Vjera je od propovijedanja, a propovijedanje je riječju Kristovom, — kaže sv. Pavao. Riječ je Božja stvarni sadržaj vjere.

Time usmena molitva dobiva jasno svoj prvenstveni položaj u kršćanstvu. Usmena je naime molitva kadra najviše u sebi sabrati riječ Božju. Usmena je molitva kadra upiti u sebe vjeru, da iz nje provru izvori kršćanskih čuvstava.

Dakako tu ne želim govoriti o mnogim molitvama, koje je naš Dr Kniewald volio zvati molitvama: ah, oh. Ne ćemo govoriti o molitvama izvještačenih čuvstava. Govorimo o molitvi, kakvu je Crkva stvorila.

Molitve Crkve upravo kipe mislima vjere i riječima vjere, baš kao i svetopisamske molitve. Po tim molitvama Crkva postaje ne samo svjedokinja nego i učiteljica vjere. Ona u svojoj liturgiji otvara pravu školu vjere. U svoje je molitve Crkva zbila čitavu svoju vjeru. Usmene su molitve Crkve riznica njezine vjere.

To se najljepše vidi kod karakterističnih molitava Crkve, kod misnih molitava. Crkva u njima najprije izreče kao temelj svoje prošnje vjersku istinu. A tada se silom te istine zaleti prema Božjemu srcu. Riječju Božjom ona želi Boga uhvatiti za srce. To je uistinu molitva per Dominum Jesum Christum. Ona je naime molitva per Verbum, po Riječi.

Tu na posebni način postaje višak, ono što je za Lombardija manjak kod usmenih molitava. A to je činjenica, da se kod usmenih molitava služimo formulama, koje su drugi sastavljali. Formule naših usmenih molitava sastavili su naime oni, koji su ili početnici ili praoci naše vjere ili nebeske posude vjere.

Tko je sastavio formule naših molitava? Sastavio hi je Duh Sveti. Sastavio ih je Isus Krist. Sastavila ih je Majka Marija. Sastavili su ih sveti Pisci, nadahnuti Duhom Svetim. Sastavila ih je Crkva i njezni najbolji sinovi, vođeni Duhom Svetim. Svi su oni u te formule stavili svoju vjeru ili riječ vjere. Kad molimo te molitve, iz njih prostruji vjera Crkve u izrazima iz dubina Duha Svetoga.

Božanska snaga živi u tim formulama usmene molitve. Tko bi si mogao utvarati, da će svojim izrazima ili svojim čuvstvima dostići tu božansku snagu, koja se nalazi u formulama crkvene usmene molitve?

Da li je onda čudo, ako nazovemo usmenu molitvu prvenstvenom molitvom kršćanstva, vrhunskom molitvom kršćanstva?

No još je jedan poseban razlog, zašto je baš usmena molitva prvenstvena molitva kršćanstva. Taj je razlog, što je usmena molitva najpodesnija, da bude molitva zajednice.

Kršćanstvo nije individualizam. Kršćanstvo je Crkva, skupština, zajednica = ecclesia. Kršćanstvo živi potpunim svojim životom, kad živi u zajednici. Ono je agape, ljubav.

Pravi se dakle kršćanski molitveni život može odvijati, barem u svojoj punini, samo u zajednici. Već su se prvi kršćani skupljali po kućama na lomljenje hljeba i molitve. Gdje se skupe dvojica ili trojica u moje ime, tamo sam ja u sredini, rekao je Isus. Zajednička je molitva zato u punom smislu molitva po Isusu Kristu, koji je u sredini zajednice.

Svakako je važno i vrijedno, da svaka duša ima svoj odnos prema Bogu, ali u kršćanstvu duša mora imati prvenstveno svoj odnos prema Bogu u zajednici sa svojom braćom. Zato kršćanska duša ne moli Oče moj, nego Oče naš. Prva je molitva kršćanstva molitva braće zajedničkom Ocu.

No koja je molitva podesna da bude zajedničkom molitvom ovdje na zemlji? Kad budemo na nebu imali oko da vidimo u tuđu dušu, ne će nam trebati riječi. Ali na zemlji ostaje riječ jedino sredstvo spajanja duša. Samo u usmenoj molitvi mogu se kršćanska srca spojiti u jednu hvalu Božju: una voce dicentes: Sanctus, sanctus, sanctus.

Dosta je ovaj mali pregled na teologiju usmene molitve, da uvidimo, da za usmenu molitvu nije potrebna apologija, nego više oda, ako igdje, a ono u liturgijskom pokretu.

Čast svim drugim načinima molitve! Neka se šire, neka napreduju! Ali svi su ti načini samo pomoćni i dodatni načini za pojedine kršćanske duše.

Ne niječemo, da i usmena molitva ima svojih slabosti. Ta ona je molitva slabosti ljudske! Ona je molitva slaboga čovjeka, tjelesnog čovjeka. Ona ima napose svoje crve, koji je mogu rastočiti i razoriti. To je pomanjkanje vjere i ljubavi, pomanjkanje misli i pobožnosti kod usmene molitve. Ali ako usmena molitva ostane ono i onakova, kako je Crkva zami-